

MEMORANDUM

Van: DGES *6/11*

Datum: 6 november 1978

Aan: *6/11*
via S

no. 80/78

Onderwerp: Gesprek met minister Andriessen
over het EMScc.: T
DGPB
DES
DIE

Jongstleden zaterdag had ik een lunchgesprek met minister Andriessen over het EMS, waarbij de hele materie de revue passeerde. Het gesprek had tevens tot doel de standpunten te coördineren in verband met de komende ontmoetingen met de Kamercommissies van BZ en Financiën met minister Healey (beide woensdag a.s.)¹⁾. Bij de lunch waren aanwezig de heren Wellink, Posthumus en van Ittersum.

1. Wij begonnen met de gemeenschappelijke constatering dat het moment voor de invoering van een EMS slecht gekozen lijkt. De economische vooruitzichten niet alleen van het VK en Italië, maar ook van Frankrijk wettigen op zichzelf gezien geenszins het zetten van een zo drastische stap. De EMS is echter een politiek gegeven, waarvan we het beste moeten maken. De discrepantie tussen de objectieve situatie en het politieke gegeven veroorzaakt spanningen binnen onze standpunten. Financiën wil, uit gebrek aan vertrouwen, zo dicht mogelijk bij het bestaande slang-arrangement blijven, maar moet toch verder gaan, met als gevolg dat een wat halfslachtig standpunt uit de bus komt: de slang-constructie wordt verlaten zonder dat een volwaardig EMS wordt nagestreefd. BZ wil zowel een duurzaam en geloofwaardig systeem als een duidelijke communautaire constructie met deelname van het VK; ook daar zitten tegenstrijdige elementen in. Bij dit alles geldt dat wij in belangrijke mate gebonden zijn aan de standpunten van de BRD, waar overigens de interne meningsverschillen geenszins zijn verminderd.
2. Wat betreft het wisselkoers-arrangement in eigenlijke zin is Financiën nu bereid een opzet te aanvaarden, waarbij het pariteiten-raster wordt aangevuld met een mandjes-systeem, in die zin dat het bereiken door een valuta van de mandjes-grens een "presumption to intervene" oplevert, op voorwaarde dat het niet om een incidentele gebeurtenis gaat en de wijze van interventie wordt besproken met de andere (meest betrokken) partners. Met deze evolutie in het standpunt is Nederland in staat een compromis te aanvaarden. In hoeverre zulk

- 2 -

1) ik zal minister Andriessen bij zijn bezoek aan Londen vergezellen.

MEMORANDUM

Van: DGES

Datum: 6.11.78

Aan: M

no.80/78

Onderwerp:

- 2 -

een compromis voor de BRD enerzijds en het VK anderzijds acceptabel zal zijn staat nog te bezien. Ik heb met instemming van de gedachtenontwikkeling bij Financiën kennis genomen.

3. Ten aanzien van de omvang van de kredietverlening blijft Financiën aan de restrictieve kant. Hoeveel (kort) krediet nodig is om een EMS, waaraan alle lid-staten zouden deelnemen, te laten functioneren is blijkbaar bij geen benadering te schatten. Het argument dat het bedrag hoog moet zijn om de wisselmarkten te imponeren kan ook worden omgedraaid: als er zoveel krediet nodig is, deugt het systeem kennelijk niet! Financiën blijft erbij dat een verdubbeling der bestaande korte kredieten voldoende moet zijn; VK, Italië etc. wensen een verviervoudiging. Ik heb gepleit voor een ruimer standpunt om laatstgenoemde landen mee te krijgen en op grond van de te Bremen gewekte verwachtingen, zo niet gedane toezeggingen. Ik kreeg de indruk dat minister Andriessen op den duur wel tot beweging bereid is, afhankelijk van het verder verloop der onderhandelingen. Wij waren het in elk geval er over eens dat wij ten deze in feite de positie van de BRD zullen moeten volgen.
4. Een verschil van mening deed zich ook gevoelen ten aanzien van de vorm van de kredietverlening. Financiën zoekt het vooralsnog geheel in de richting van de opening van kredietlijnen met onderlinge verrekening. Dit staat wel ver af van de te Bremen beoogde pooling van reserves, waarbij de functie van de EVE meer zichtbaar zou worden. De tegenzin van Financiën berust ten dele op technische argumenten, ten dele echter ook op gevoelsmatige gronden. De vraag wat met gecreëerde ECU's (voorzover niet gebruikt voor onderlinge steunverlening) zou kunnen gebeuren blijft voor Financiën voorlopig nog onbeantwoord. Verder overleg is op dit punt nodig. Ik vrees dat wij met onze restrictieve houding op dit punt nog in moeilijkheden zullen komen.
5. Ten aanzien van de concurrent studies constateerden wij eenstemmigheid van opvatting. Er zit hier heel weinig ruimte voor tegemoetkomendheid in, behalve 1) wat betreft een (bescheiden) verruiming van het Regionaal Fonds en 2) een algemene toezegging om de

- 3 -

MEMORANDUM

Van: DGES

Datum: 6.11.78

Aan: M

no. 80/78

Onderwerp:

- 3 -

kosten van het landbouwbeleid beter in de hand te houden. (Van DG-Landbouw heb ik inmiddels begrepen dat wij op dit laatste punt wel enigszins uit de voeten kunnen, ook ten aanzien van de zuivelsector). Ten aanzien van het Regionaal Fonds stelde minister Andriessen overigens wel de vraag aan de orde welk ministerie een eventuele verruiming van de middelen voor zijn rekening zal nemen.

De concurrentie studies blijven een buitengewoon moeilijk chapter, dat op de volgende Europese Raad voor veel narigheid kan zorgen. In ditzelfde verband waren wij het er over eens dat het aspect: coördinatie van het economisch beleid, te veel op de achtergrond is geraakt en dat wij ons moeten inspannen het in de discussie (en in de eindtekst van de Europese Raad) een meer prominente plaats te bezorgen.

6. Uitvoerig discussieerden wij over de vraag of de EMS-besluiten al of niet op basis van het EEG-Verdrag (art. 235) moeten worden genomen. Mijn disgenoten toonden zich op dit punt opmerkelijk emotioneel, waarbij zij zich bedienden van de volgende argumenten in hun betoog dat alleen een Raadsresolutie + nationale wetgeving (en in een later stadium een internationale overeenkomst ter aanvulling van het EEG-Verdrag) in aanmerking komen:

- de afdracht van nationale deviezenreserves is zo ingrijpend dat zulks niet kan worden besloten zonder prealabele instemming van het Nederlandse parlement;
- de verhouding tussen Financiën en Nederlandsche Bank is zo gevoelig dat daaraan door een Brussels besluit geen recht kan worden gedaan;
- zolang het Europees Parlement niets te zeggen heeft is besluitvorming op basis van artikel 235 ondemocratisch.

Minister Andriessen liet zich in deze ook krachtig uit; hij meende dat alle juridische finesses wijken moeten voor de uitgesproken wens van de Nederlandse volksvertegenwoordiging hierbij een volledige stem in het kapittel te hebben. Ik heb daarentegen betoogd dat het abandonneren van het EG-Verdrag op dit cruciale punt een niet-aanvaardbare breuk in ons Europees beleid zou betekenen en dat geen van de aangevoerde overwegingen zodanig is dat daaruit een onmogelijkheid van een formeel EG-Raadsbesluit zou moeten voortvloeien. De afwezigheid van zulk een besluit zou bovendien een vacuum laten ten aanzien van de institutionele opzet en de rechtsbasis van het EMS.

- 4 -

MEMORANDUM

Van: DGES

Datum 6.11.78

Aan: M

no. 80/78

Onderwerp:

- 4 -

Uiteraard zou later een bevoegdheidstoedeling aan het nieuwe EMP wél een verdragswijziging kunnen inhouden, maar dat is nu niet aan de orde.

Wij werden het niet eens en besloten a.s. woensdag vooral op dit punt de reacties van de beide Kamercommissies te peilen.

7. Tenslotte spraken wij over de situatie die zou ontstaan bij een niet-meedoen van het VK. Op persoonlijke basis sprekend heb ik betoogd dat, ondanks het lametabele Europese beleid van het VK, het een primair Nederlands belang blijft dat Engeland aan de Europese integratie blijft meedoen: noodzakelijk voor het politiek evenwicht binnen de Gemeenschap en om niet overgeleverd te zijn aan het Frans-Duitse samengaan; noodzakelijk ook voor de externe plaatsbepaling van de Gemeenschap. Een niet-meedoen aan de EMS zou het begin kunnen zijn van een geleidelijk de facto afhaken van het VK, met alle nefaste gevolgen van dien. Een en ander is uiteraard afhankelijk van de wijze waarop het niet-meedoen zou geschieden. Helaas zou het wel eens een combinatie kunnen worden van zichzelf-uitsluiten en uitgesloten-worden. In het geval dat er een min of meer definitieve breuk lijkt te ontstaan zou Nederland zich toch wel tweemaal moeten bedenken alvorens in het EMS te stappen. Iedere mogelijkheid tot uitstel van de beslissing zouden wij dan, zo enigszins mogelijk, moeten te baat nemen, ook als ons dit niet in dank zou worden afgenomen en ons in sommige opzichten ten onrechte in het Engelse kamp zou brengen. Om het het VK niet te gemakkelijk te maken zich aan het EMS te onttrekken zou ook Financiën in zijn standpunt iets verder moeten gaan dan het eigenlijk zou willen. De vraag die open blijft is in hoeverre wij ons, afhankelijk van de omstandigheden, tegen een insisterende Bondskanselier zouden kunnen blijven verzetten. De Thesaurier-Generaal uitte zich langs dezelfde lijnen. Minister Andriessen wens- te een en ander nader te overwegen.

Wij speculeerden nog wat verder, zonder er geheel uit te komen. Het is duidelijk dat wij ons op deze, steeds dringender wordenden contingency terdege moeten voorbereiden; dat kan niet tot het laatste ogenblik wachten.

8. Tot slot vroeg minister Andriessen mij naar de ontstaans- geschiedenis en samenstelling van de Europese Raad. Hij opperde de mogelijkheid dat de bewindsman van Financiën naast (of i.p.v.?) die van Buitenlandse Zaken aan de Euro- pese Raad zou deelnemen. Ik heb hem hierin zoveel mogelijk ontzodigd. Niettemin zei hij dit met de MP te willen

d.w.z. uitstel van
beslissing